

SHIRA – MUSIC SOURCES

By Rabbi Dr. Nachum Amsel

These sources are from the book, "The Encyclopedia of Jewish Values" published by Urim, or the upcoming books, "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to Man" or "The Encyclopedia of Jewish Values: Man to God" to be published in the future.

Dr. Alexandra Lamont, University of Leicester, 2001 (1)

2) סוטה ל:

מנין שאפי' עוברים שבמעו אמן אמרו שירה? שנאמר: (תהלים סח) "במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל."

3) טור אורח חיים נא

ברוך שאמר וכו' צריך לאומרו בניגון ובנעימה כי שוא שיר נאה...

4) כף החיים פלאגי, כח:כד

בתפילות שבת לא יעשה שינוי בניגון, כמו שעושה בחול, דבאמצעות דהן בקשות ושאלת צרכיו, צריך לאומרו בהכנעה בקול נמוך, וכשחוזר לברכת רצה, צריך להגביה קולו בניגון, אלא בשבת מתחילה ועד סוף יהיה בניגון אחד, ובהרמת קול בשוה, ואפילו בלחש, ירים קולו מעט מבחול, כמנהג רבינו האר"י, שהיה משים הפרש בתפילותיו משבת לחול, מתחילת התפילה עד לבסוף:

5) ליקוטי מהר"ן, מהדורא קמא מט

זוה לשון תשירי, לשון שירה. ולשון פסח, פה סח (שער הפגנות דף פ"ב). כמו שכתוב (ישעיה ל'): "השיר יהיה לכם פליל התקדש חגי". כי יתער שיר ונגונא בעלמא, בבחינת פ"ה ס"ח. בבחינת (תהלים ל'):

6) אליהו רבה, אורח חיים רפד

כתב שיירי כנסת הגדולה אומרים מי שעשה ניסים קודם ראש חודש אב בניגון נשבר ונדכה, עד כאן, ועיין סימן תכ"א

7) תוספות שם "והשונה" על מגילה לב.

השונה בלא זמרה. שהיו רגילין לשנות המשניות בזמרה לפי שהיו שונים אותן על פה וע"י כך היו נזכרים יותר:

8) משנה ברורה ובאר היטב על שולחן ערוך, אורח חיים נ

וכתב שלי"ה כשאומר איזהו מקומן או במה מדליקין או פיטום הקטורת יעשה קול ניגון דמשניות ע"ש

9) מגילה לב.

אמר רבי יוחנן: כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ') וגם אני נתתי להם חקים לא טובים וגו'.

10) משנה ברורה על שולחן ערוך, אורח חיים קמב:ד

... דה"ה בנגינת הטעמים כשהענין משתנה ע"י כגון שקרא משרת במקום מפסיק מחזירין אותו

11) שערי תשובה, הלכות מגילה תרצו

יש לנהוג לזמר זמירות ותשבחות שאז בודאי הוא סעודת מצוה ולרמוז לזה מסיים וטוב לב משתה תמיד והוא עפ"י מה דאמרינן בערכין דף י"א מנין לעיקר שירה מה"ת כו' איזה עבודה שהיא בשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה שירה

12) תהילים יט:ב

השמים מספרים כבוד-אל ומעשה ידיו מגיד הקיץ:

13) אוצר מדרשים, רבי עקיבא ד

שאלמלא שירה זמרה שהם אומרים לפני בכל יום ויום לא בראתי את עולמי. ומנין שלא ברא הקב"ה את העולם אלא בשביל שירה זמרה שנאמר הוד והדר לפניו עוז ותפארת במקדשו (תהלים צ"ו) הוד והדר לפניו בשמים ועוז ותפארת במקדשו בארץ.

14) ליקוטי מהר"ן, מהדורא בתרא סג

כי כל רוּעָה וְרוּעָה יֵשׁ לוֹ נִגּוּן מִיַּחַד לְפִי הַעֲשָׂבִים וּלְפִי הַמְקוֹם שֶׁהוּא רוּעָה שָׁם, כִּי כָל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ עֵשֶׂב מִיַּחַד, שֶׁהִיא צָרִיכָה לְאֶכְלוֹ. גַּם אֵינוֹ רוּעָה תְּמִיד בְּמְקוֹם אֶחָד. וּלְפִי הַעֲשָׂבִים וְהַמְקוֹם שֶׁרוּעָה שָׁם, כֵּן יֵשׁ לוֹ נִגּוּן. כִּי כָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב יֵשׁ לוֹ שִׁירָה שְׁאוֹמֵר, שֶׁזֶּה בְּחִינַת פֶּרֶק שִׁירָה, וּמִשִּׁירַת הַעֲשָׂבִים נֶעֱשֶׂה נִגּוּן שֶׁל הַרוּעָה. וְזֶה סוּד מֵה שְׁפָתוֹב (שָׁם ד):

15) אוצר מדרשים, קדושה ז

אמר רב שלש כתות של מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום, אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ה' צבאות מלא כל כל הארץ כבודו. מיתבי חביבין ישראל לפני המקום יותר ממלאכי השרת, שישראל אומרים שירה בכל שעה שירצו ואלו מה"ש מלאכי השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת ביום ואמרי לה פעם אחת בשבת ואמרי לה פעם אחת בחדש ואמרי לה פעם אחת בשנה ואמרי לה פעם אחת בשבוע (שמטיה) ואמרי לה פעם אחת ביובל ואמרי לה פעם אחת לעולם

16) שמות יד:לא-טו:א

וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ד' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעַם אֶת-ד' וַיֹּאמְרוּ בְּד' וּבְמִשְׁפַּחַת עֲבָדָיו: אֶזְיִיר-מִשְׁפַּחַת וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְד' וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֵר אֲשִׁירָה לְד' כִּי-גָאָה גָאָה סוּס וְרָכְבוֹ רָמָה בָּיָם:

17) פירוש רש"י על שמות טו:א

אז ישיר משה - אז כשראה הנס, עלה בלבו שישיר שירה. וכן אז ידבר יהושע (יהושע י, יב). וכן ובית יעשה לבת פרעה (מלכים-א ז, ח). חשב בלבו שיעשה לה. אף כאן ישיר, אמר לו לבו שישיר, וכן עשה,

18) מדרש שמות רבה כג:ד

ד"א אז ישיר משה הה"ד (משלי לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל ברא אדה"ר ולא אמר שירה הציל אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה וכן יעקב מן המלאך ומן עשו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקב"ה שנא' אז ישיר משה ובני ישראל הוי פיה פתחה בחכמה אמר הקב"ה לאלו הייתי מצפה ואין אז אלא שמחה שנאמר (תהלים קכז) אז ימלא שחוק פיניו אי"ר יהודה בן פזי מה ראו ישראל לומר שירה באז אלא אמרו מתחלה היה הים הזה יבשה ועמדו דורו של אנוש והכעיסו לפניו באז שנאמר (בראשית ד) אז הוחל לקרא בשם ה' ועשאו הקב"ה ים ופרע מהם שנאמר (עמוס ה) הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ ועכשיו ים היה ונעשה לנו יבשה שנאמר ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים נקלסנו באז שהפך לנו ים ליבשה הוי אז ישיר משה ובני ישראל ואין אז אלא לשון בטחון שנאמר (משלי ג) אז תלך לבטח דרכך:

19) אוצר מדרשים, רבי עקיבא ו

שאלמלא שירה וזמרה שישראל אומרים לפני בכל יום לא בראתי עולמי. אפילו ישראל שכל העולם כלו נברא בשבילן לא בראתיים אלא בשביל שירה שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו (ישעיה מ"ד).

20) מדרש אותיות דרבי עקיבא א

אמר הקדוש ברוך הוא אפתח לשון פה של כל בני בשר ודם כדי שיהיו מקלסין לפני בכל יום וממלכין אותי בארבע רוחות העולם שאלמלא שירה וזמרה שהם אומרים לפני בכל יום לא בראתי את עולמי: ומנין שלא ברא הקדוש ברוך הוא את העולם אלא בשביל שירה וזמרה

21) ערכין יא.

מה כפרה מעכבת, אף שירה מעכבת

22) מדרש, במדבר רבה ו:י

תני השיר מעכב את הקרבן דברי רבי מאיר וחכ"א אינו מעכב אר"א טעמיה דר"מ מהאי קרא (במדבר ח) ואתנה את הלויים נתונים וגוי לכפר על ב"י וגוי מה כפרה מעכבת אף שירה מעכבת ורבנן מוקמין מהאי קרא מה כפרה ביום אף שירה ביום אמר רבי יהודה בשם שמואל מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר (דברים יח) ושרת בשם ה' איזהו שירות שבשם ה' הוי אומר זו שירה רבי יצחק אמר מהכא (תהלים פא) שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (ישעיה כד) המה ישאו קולם ירונו בגאון ה' וגוי תני ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו מה תלמוד לומר ישאו אין ישאו אלא לשון שירה וכן הוא אומר שאו זמרה ותנו תוף וגוי ואומר ישאו קולם ירונו חנניה בן אחי ר' יהושע אמר מהכא (שמות יט) משה ידבר והאלהים יענו בקול על עסקי קול רבי אסא אמר מהכא (ד"ה ב ה) ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד רבי יונתן אומר מהכא (במדבר יח) ולא ימותו גם הם גם אתם מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח רבי יוחנן אמר מהכא לעבוד עבודת עבודה איזו היא עבודה שצריכה עבודה הוי אומר זו שירה:

23) ערכין יא.

איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר: זה שירה..

24) זוהר, חלק ב' יט.

אמר רבי יהודה. למה נקראו השרים של מטה לויים. על שנלוים ונחברים למעלה כאחד. והשומע נלוה ונדבק נפשו למעלה.

25) ספר בן יהוידע, סנהדרין צא:

שם כך האומר שירה בעולם הזה וזוכה ואומרה לעולם הבא שנאמר אשרי יושבי ביתך

26) דברים לא:יט

ועתה כתבו לכם את-השירה הזאת ולמדה את-בני-ישראל שימיהם בפייהם למען תהיה-לי השירה הזאת לעד בבני ישראל:

27) פירוש העמק דבר בהקדמה לספר בראשית

ועתה כתבו לכם את-השירה הזאת ולמדה את-בני-ישראל שימיהם בפייהם למען תהיה-לי השירה הזאת לעד בבני ישראל: והנה בנרדים דף ל"ח העלו המקרא "כתבו את השירה" שהוא כל התורה והביאו ראיה מסיפוי דקרא "למען תהיה לי השירה הזאת לעד" הא מיהא יש להבין היאך נקרא כה"ת שירה והרי לא נכתבה בלשון של שירה אלא ע"כ יש בה טבע וסגולת השירה שהוא דבור בלשון מליצה דידוע לכל מבין עם תלמוד דמשונה המלה מספור פרוזי בשני ענינים בטבע ובסגולה (א) דבשיר אין הענין מבואר יפה כמו איור פרוזי וצריך לעשות הערות מן הצד דזה החרוז כיוון לזה הספור וזה החרוז כגון לזה ולא מיקרי דרוש אלא כך הוא טבע השיר אפילו של ... כך הוא טבע כל התורה שאין הספור שבה מבואר יפה ...

28) בראשית ד:כא

ושם אחיו יובל הוא הקה אבי כל-תנפש כנור ועוגב:

29) במדבר כא:יז

אז ישיר ישראל את-השירה הזאת עלי באר ענו-לה:

30) שופטים ה:א

ותשר דבורה וברק בן-אבינעם ביום ההוא לאמר:

31) מלכים ב' ג:יג-טו

ויאמר אלישע אל-מלך ישראל מה-לי ולך לך אל-נביאי אביך ואל-נביאי אפך ויאמר לו מלך ישראל אל כן-קרא ד' לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד-מואב: ויאמר אלישע חי-ד' צבאות אשר עמדתי לפניו כי לולי פניו יהושפט מלך-יהודה אני נשא אם-אביט אליך ואם-אראך: ועתה קחיו-לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד-ד':

32) שמואל א' י:ה-ו

אחר כן תבוא גבעת האלקים אשר-שם נצבי פלשתים והי כבאך שם העיר ופגעת חבל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם נבל ותף וחליל וכנור והמה מתנבאים: וצלחה עליך ריח ד' והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר:

33) דברי הימים א' כה:א

ויבדל דויד ושרי הצבא לעבדה לבני אסף והימן וידותון הנביאים בכנרות בנבלים ובמצלתים ויהי מספרם אנשי מלאכה לעבדתם

34) שמואל א' טז:יד-כג

ורוח ד' סרה מעם שאול ובעתתו רוח-רעה מאת ד': ויאמרו עבדי-שאול אליו הנה-נא רוח-אלקים רעה מבעתך: טזאמר-נא אדננו עבדיך לפניך יבקשו איש ידע מנגן בכנור והיה בהיות עליך רוח-אלהים רעה ונגן בידו וטוב לך: ויאמר שאול אל-עבדיו ראו-נא לי איש מיטיב לנגן והביאותם אלי: ויען אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר וד' עמו: וישלח שאול מלאכים אל-ישי ויאמר שלחה אלי את-דוד בנגד אשר בצאן: ויקח ישי חמור לחם ונאד יין וגדי עזים אחד וישלח ביד-דוד בנו אל-שאול: ויבא דוד אל-שאול ויעמוד לפניו ויאבהו מאד והי-לו נשא כלים: וישלח שאול אל-ישי לאמר יעמד-נא דוד לפני כן-מצא חן בעיני: והיה בהיות רוח-אלקים אל-שאול ולקח דוד את-הכנור ונגן בידו ורוח לשאול וטוב לו וסרה מעליו רוח הרעה:

35) שמואל ב' כג:א

ואלה דברי דוד האחרנים נאם דוד בן-ישי ונאם הגבר הקסם על משיח אלהי יעקב ונעים זמרות ישראל:

36) מדרש שיר השירים רבה ד:ה

משל למה"ד לחבורה של אנשים שמבקשים לומר הימנון למלך אמר להם המלך כלכם נעימים כלכם חסידים כלכם משובחין לומר הימנון לפני אלא איש פלוני יאמר על ידי כלכם למה שקולו ערב כך בשעה שבקשו עשרה צדיקים לומר ספר התהלים אמר להם הקדוש ב"ה כלכם נעימים וחסידים ומשובחים לומר הימנון לפני אלא דוד יאמר על ידי כלכם

למה שקולו ערב הה"ד (ש"ב כ"ג) ונעים זמירות ישראל רבי הונא בשם רבי אחא אמר מי מנעים זמירותיהם של ישראל דוד

37) תרגום יונתן, הקדמה לשיר השירים (מהדורת מכון הרב מצליח, בני בקר תשס"ד)

שירים ותשבחות שאמר שלמה הנביא מלך ישראל ברוח נבואה לפני רבון כל העולם ה' עשר שירות נאמרו בעולם הזה שירה זו משובחת מכולן שירה ראשונה אמר אדם הראשון בשעה שנתכפר לו עוונו ובא יום השבת והגן עליו פתח פיו ואמר מזמור שיר ליום השבת (תהלים נב:א). שירה שניה אמר משה עם בני ישראל בשעה שקרע להם אדון העולם את ים סוף. פתחו כולם ואמרו כאחד שירה שכן כתוב "אז ישיר משה ובני ישראל" _ שמות טו:א). שירה שלישית אמרו בני ישראל בשעה שניתנה להם באר המים שכן כתוב "אז ישיר ישראל נמטר" (במדבר כא:ז). שירה רביעית אמר משה הנביא כשהגיעה שעתו ליפטר מן העולם והוכיח בשירה זו את עם בית ישראל שכן כתוב "האזינו השמים ואדברה" (דברים לג:א). שירה חמישית אמר יהושע בן נון כשערך מלחמה בגבעון ועמדו לו השמש והירח שלשים ושש שעות ופסקו מלומר שירה, פתח פיו הוא ואמר שירה שכן כתוב "אז ידבר יהושע לה'" (יהושע יד:ג). שירה ששית אמרו ברק ודבורה ביום שמסר ה' את סיסרא ומחנהו ביד בני ישראל שכן כתוב "ותשר דבורה וברק בן אבינועם" (שופטים ה:א). שירה שביעית אמרה חנה כשניתן לה בן מאת ה', שכן כתוב "ותתפלל חנה ותאמר" שמואל א' ב:א). שירה שמינית אמר דוד מלך ישראל על כל הנסים שעשה לו הקב"ה פתח פיו ואמר שירה שכן כתוב "וידבר דוד לה'" (שמואל ב' כג:א). שירה תשיעית אמר שלמה מלך ישראל ברוח הקדש לפני רבון כל העולם ה' והשירה העשירית עתידיים לומר בני הגלויות בזמן שיצאו מהגולה שכן כתוב ומפורש ע"י הנביא ישעיה כאמור (ישעיה ל:כט) "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג"

38) יהושע י':יב

אֲזַי יִדְבַר יְהוֹשֻׁעַ לְד' בַּיּוֹם הַהוּא ד' אֶת-הָאָמְרִי לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵינִי יִשְׂרָאֵל שְׁמַשׁ בְּגִבְעוֹן דָּוִם וַיֵּרַח בְּעֵמֶק אֶילֹן :

39) שמואל א' ב:א

וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמֶר עֲלֵץ לִבִּי בְד' רָמָה קָרְנֵי בְד' רָחַב פִּי עַל-אוֹיְבֵי כִּי שָׁמַחְתִּי בִישׁוּעַתְּךָ :

40) ישעיה ל:כט

הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ-חַג וְשִׁמְחַת לִבָּב כַּהוֹלֵךְ בְּחַלִּיל לְבָוֵא בְהַר-ד' אֶל-צֹר יִשְׂרָאֵל :

41) בראשית ד:כא

וְשֵׁם אֶחָיו יוֹבֵל הוּא הָיָה אָבִי כָל-תַּפְּשׁ כְּנֹר וְעוֹגֵב :

42) תהילים סח:כו

קִדְּמוּ שָׁרִים אַחַר נְגִינִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תוֹפְפוֹת :

43) פירוש מלבים על תהילים סח:כו

שָׁרִים, נְגִינִים - השיר בפה והניגון בכלי, והשרים הולכים אחר נוגנים קודם הליכות ה' :

44) ברכות ג:

כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר.

45) פירוש בניהו בן יהוידע על ברכות ג:

שם כינור היה תלוי למעלה ממטתו. נראה לי הרמז בזה על רוח קדוש אלהי, ורמזו אותו חכמינו ז"ל בכנור שהוא אותיות כ"ו נ"ר, ששם הוי"ה שמספרו כ"ו מאיר לו כמו נר, באותו הרוח הקדוש הנברא מעסק תורתו שעסק קודם שכבו על מטתו, והוא כענין המגיד של מרן בית יוסף ז"ל, שהיה נברא מן עסק המשנה שהיה לומד, וזה הרוח הקדוש הוא מקשר דוד של מטה עם דוד שלמעלה, ואמר כיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו, רמזו ברוח צפונית על לאה אשר עת תיקון שלה הוא בחצות לילה, וקראה צפונית כי היא בסוד עלמא דאתכסייא, וכמו שכתוב בתיקונים, הטעם דלאה נקברה באתכסייא תוך מערת המכפלה ורחל באתגליא על אם הדרך, ודוק היטב :

46) משנה תמיד ג:ח

...מיריחו היו שומעין קול המגרפה. מיריחו היו שומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור. מיריחו היו שומעין קול גביני כרוז. מיריחו היו שומעין קול החליל. מיריחו היו שומעין קול הצלצל. מיריחו היו שומעין קול השיר. מיריחו היו שומעים קול השופר.

47) רמב"ם, הלכות כלי המקדש ג:ג-ד

ג לוי האונן מותר לעבוד ולשורר, ואין פוחתין משנים עשר לויים עומדים על הדוכן בכל יום לומר שירה על הקרבן ומוסיפין עד לעולם ואין אומרים שירה אלא בפה בלא כלי שעיקר השירה שהיא עבודתה בפה, ואחרים היו עומדים שם מנגנים בכלי שיר, מהן לויים ומהן ישראלים מיוחסין המשיאין לכהונה, שאין עולה על הדוכן אלא מיוחס, ואין אלו המשוררים על פי הכלים עולין למנין השנים עשר.

ד ובמה הם מנגנין, בנבלים וחלילים וכנורות וחצוצרות והצלצל, ואין פוחתין משני נבלים ולא מוסיפין על ששה, ואין פוחתין משני חלילים ולא מוסיפין על שנים עשר, ואין פוחתין משתי חצוצרות ולא מוסיפין על עשרים ומאה, ואין פוחתין מתשעה כנורות ומוסיפין עד לעולם, והצלצל אחד בלבד.

48) רמב"ם, הלכות כלי המקדש ג:ה

... והחלילין שהיו מנגנין בהן היה אבוב שלהן של קנה, מפני שקולו ערב ולא היה מחלק אלא באבוב יחידי מפני שהוא מחלק יפה

49) שקלים ה:א

אלו הן הממונין שהיו במקדש... בן ארזה על הצלצל, הוגרס בן לוי על השיר

50) משנה סוכה ה:ה

אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש, ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה. בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות (במקדש), שלש לפתיחת שערים, ותשע לתמיד של שחר, ותשע לתמיד של בין הערבים. ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע. ובערב שבת היו מוסיפין עוד שש, שלש להבטיל העם ממלאכה, ושלש להבדיל בין קודש לחול. ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה, שלש לפתיחת שערים, שלש לשער העליון, ושלש לשער התחתון, ושלש למלוי המים, ושלש על גבי מזבח, תשע לתמיד של שחר, ותשע לתמיד של בין הערבים, ותשע למוספין, שלש להבטיל את העם מן המלאכה, ושלש להבדיל בין קודש לחול:

51) משנה סוכה ה:א, ד

(א) החליל חמשה וששה. זהו החליל של בית השואבה, שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב. אמרו, כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו: (ד) חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהן דברי שירות ותשבחות. והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלתים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר, על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד חמשה עשר שיר המעלות שבתהלים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה. ועמדו שני כהנים בשער העליון שיורד מעזרת ישראל לעזרת נשים, ושתי חצוצרות בידיהן. קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו למעלה עשירית, תקעו והריעו ותקעו...

52) סוכה נ:

אמר רב יוסף: מחלוקת בשיר של קרבן, רבי יוסי סבר: עיקר שירה בכלי, ועבודה היא, ודוחה את השבת. ורבנן סברי: עיקר שירה בפה, ולא עבודה היא, ואינה דוחה את השבת. אבל שיר של שואבה - דברי הכל שמחה היא ואינה דוחה את השבת.

53) רמב"ם, הלכות כלי המקדש ג:ו

... וחליל זה דוחה שבת מפני שהוא חליל של קרבן וחליל של קרבן עבודה היא ודוחה את השבת.

54) מדרש, במדבר רבה טו:יא

קח את הלויים הלכה כמה נימין היו בכנור שהיו הלויים מנגנים בו א"ר יהודה ז' נימין היו בכנור שנא' (תהלים טז) שובע שמחות את פניך נעימות אל תהי קורא שובע אלא שבע שמחות וכן דוד אומר (שם קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ולימות המשיח נעשית שמונה שכן דוד אומר בניגון (שם ו) למנצח בנגינות על השמינית ולעתיד לבא נעשית עשר שנא' (שם קמד) אלהים שיר חדש אשירה לך בנבל עשור ומי התקין להם שמואל ודוד שנא' (ד"ה א ט) המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם והם העמידו חלוקי השיר והיו הלויים עומדים על הדוכן ומזמרים לפני מי שאמר והיה העולם ראה חיבה שחיבב הקב"ה את הלויים כך אמר הקב"ה למשה הרבה הלויים חביבין לפני קח אותם לשמי לשררה מנין ממה שקרינו בענין קח את הלויים:

55) ברכות כו:

רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום.

56) מדרש, במדבר רבה טו:יא

קח את הלויים הלכה כמה נימין היו בכנור שהיו הלויים מנגנים בו א"ר יהודה ז' נימין היו בכנור שנא' (תהלים טז) שובע שמחות את פניך נעימות אל תהי קורא שובע אלא שבע שמחות וכן דוד אומר (שם קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ולימות המשיח נעשית שמונה שכן דוד אומר בניגון (שם ו) למנצח בנגינות על השמינית ולעתיד לבא נעשית עשר שנא' (שם קמד) אלהים שיר חדש אשירה לך בנבל עשור ומי התקין להם שמואל ודוד שנא' (ד"ה א ט) המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם והם העמידו חלוקי השיר והיו הלויים עומדים על הדוכן ומזמרים לפני מי שאמר והיה העולם ראה חיבה שחיבב הקב"ה את הלויים כך אמר הקב"ה למשה הרבה הלויים חביבין לפני קח אותם לשמי לשררה מנין ממה שקרינו בענין קח את הלויים:

57) ספר חסידים תשסח

מי שקולו נעים ואין הקב"ה נהנה מקולו, ראוי לו שלא בא לעולם. ואם הקב"ה נהנה, עליו נאמר (שה"ש ב יד) השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראך נאוה, וכתוב (ש"ב כג א) ונעים זמירות ישראל, וכתוב (תהלים ג ה) קולי אל ה' אקרא.

59) שולחן ערוך, אורח חיים נג:ד-ה

ש"ץ צריך שיהיה הגון ואיזהו הגון שיהא ריקן מעבירות ושלא יצא עליו שם רע אפילו בילדותו ושיהיה עניו ומרוצה לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ורגיל לקרות תורה נביאים וכתובים :
אם אין מוצאין מי שיהיה בו כל המדות האלו יבחרו הטוב שבצבור בחכמה ובמעשים טובים : הגה ואם היה כאן עם הארץ זקן וקולו נעים והעם חפצים בו ובן י"ג שנה המבין מה שאומר ואין קולו נעים הקטן הוא קודם (מרדכי ספ"ק דחולין) מי שעבר עבירה בשוגג כגון שהרג הנפש בשגגה וחזר בתשובה

60) כף החיים פלאגי, כח:ה

דרב גדול ומובהק נענש בעולם הבא על שהיה גוער שמאריכין בזמירות בניגונים, ומאן דהוא אדם קל הביאוהו לגן עדן בכבוד, על שהיה אומר הזמירות בניגון ובקול נעים

61) ספר חסידים תשסח

... ויזהר מי שיש לו קול נעים שלא יזמר נגונים נכרים, כי עבירה היא, ולכך נברא קולו נעים, לשבח בוראו, ולא לעבירה. ואדם יפה ישמור עצמו מניאוף, כי לא לכך נברא יפה :

62) שו"ת הרי"ף רפא

... ש"ץ שמוציא מפיו דברים שאינם הגונים כגון שהוציא מפיו דבר נבלה ומרנן בשירי ישמעאל מסלקין אותו על כיוצא בו נאמר נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה...

63) שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן נו, קיא

הנה הניגונים שמזמרים הנוצרים בבית תיפלתם ודאי אסור לשמעם אף ע"י הראדיא ואף ע"י פאנאגראף, ולא רק הניגונים שמזמרים עתה אלא אפילו מה שהיו מזמרים מכבר אע"פ שהפסיקו עתה לזמר באותן הניגונים אסור. וגם הניגון שחיבר איזה נוצרי ניגון על פסוק מתהלים על הלשון שהעתיקו, אסור כי סתם הניגונים שמחברין הנוצרים לפסוקי תהלים הוא לזמר לתפלותיהן שזה אסור. ואם הוא מכיר שלא היתה כוונת מחבר הניגון לזמר לעבודתם אלא לזמר בעלמא להנאת זמרה אף שמחבר הזמר הוא נוצרי ועכו"ם אין בזה איסור, אבל סתמא יש להחזיק שהוא לעבודתם ואסור...

ובדבר לשמוע הניגונים שמנגנין לע"ז ודאי אסור דהא המנגן לע"ז אף לאלו שאין דרכן בכך עובר בלאו שהוא דרך כבוד כמו מנשק וכדומה ... וא"כ ודאי אסור להתכוין לשמוע ... ואף אם אין בקול איסור דאורייתא דאין בו ממש מ"מ אסור מדרבנן...

64) שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן יב

אם מותר לנגן קטעי תפלה ובקשות בניגוני – עגבים... וניתן לומר שהדברים עוד ק"ו שאסור להתפלל לפני הקב"ה בניגונים מתועבים כאלה, באשר משחיתים המה כל חלקה טובה... בבתי הכנסיות, בניגוני - עגבים הרי זה כמכניסים אל הקודש אש - זרה אשר לא צוה ה', אשר השורף ומכלה את כל בשרפת - נשמה... ולא עוד אלא שהמנגנים והמאזינים עוד יתבעו לדין שמים על השתמשם בשרביטו של מלך מלכו - של עולם לישא את שמו לשוא להשמיע עי"כ ניגוני תועבה כאלה. ולכן שומר נפשו ירחק מזה, ולהשומעים לבער נגע צרעת זה תבוא עליהם ברכת טוב.

65) שו"ת יחוה דעת, חלק ב:ה

... ונראה שהמכוון הוא שאומר שירי הגויים עם המילים שלהם שירי עגבים, וכמו שכתב בשו"ת הרי"ף (סימן רפא) בזו הלשון : שליח צבור שמרנן בפיו שירי ישמעאלים ומוציא מפיו דברי נבלה מסלקין אותו ממשרתו, ועליו ועל כיוצא בו נאמר נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה, והובא להלכה בספר אורחות חיים הלכות תפלה (אות עח). וכן בספר כל בו. וכן פסקו הרמ"א בהגה אורח חיים (סימן נג סעיף כה), והרדב"ז בתשובה (חלק ב סימן תתט). אבל לומר שירי קודש ופזמונים במנגינה שחוברה בלחן של שירי עגבים, נראה שאין בזה איסור כלל... אולם מרן החיד"א בספר ברכי יוסף (סימן תקס) כתב, שמה שאוסר המעשה רוקח לשורר פיוטים וקדיש וקדושה בלחן של שירי עגבים ונוכרים... בזו הלשון : ולפי שהשיר והשבח להשם יתברך ראוי שיהיה בתכלית השלמות, שכך נאמר "בנבל עשור זמרו לו", כלומר, בכל מאמצי הכח, זאת היתה לי לחבר רוב השירים שלי על פי ניגוני הערבים, לפי שהם מגביהים קולם ומנעימים את שירתם יותר מזולתם. ואמנם ראיתי קצת חכמים שמתאוננים רע על המחברים שירות ותשבחות לה' יתברך על פי ניגונים אשר לא מבני ישראל המה, אולם אין הדין עמם, כי אין בכך כלום. עד כאן. וכן הסכים להלכה רבי אברהם אלקלעי בספר זכור לאברהם (מערכת קדיש). ובאמת שמעשה רב בכמה גאוני ישראל שחיברו שירות ותשבחות על פי הלחן של מנגינות שירי עגבים, ומהם שירי הבקשות הנאמרים כיום בכל ליל שבת ברוב קהל ועדה בבתי הכנסת של הספרדים ועדות המזרח בארץ ובתפוצות הגולה אשר יסודתם בהררי קודש...

66) משנה סוטה ט: יא וסנהדרין מא.

משבטלה סנהדרין, בטלה השיר מבית המשתאות, שנאמר (ישעיה כד) בשיר לא ישתו יין וגו' :

67) ירושלמי סוטה מה. ופירוש מאירי על סוטה (בבלי) מז., ח.

אמר רב חסדא בראשונה היתה אימת סנהדרין עליהן ולא היו אומרים דברי נבלה בשיר. אבל עכשיו שאין אימת סנהדרין עליהן הן אומרים דברי נבלה בשיר.

אמר המאירי משבטלו סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות ר"ל בית חופת חתנים ורמז לדבר זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם ופרשו בתלמוד המערב שבזמן הסנהדרין היתה אימת סנהדרין עליהם ולא היו אומרים דבר נבלה בשיר : כל השירים שאין בהם שבח להב"ה אסור לומר בהם והם הם התתלת הפקר ושעמום וסבתם דרך הערה אמרו זימרא בביתא חורבא בסיפא שנאמר קול ישורר בחלון חרב בסף ומ"מ כל שנעשה להזדרז במלאכה שלא יתנמנו ולא יתרשלו במלאכתם מותר ועל זו אמרו זימרא מנגדי ר"ל מושכי ספינות בחבל וכן דבקרי ר"ל שמזמרין לפנייהם בשעת חרישה לכוין השוורים לתלמיהם שהולכין לקול השיר שהוא ערב עליהם מאד אבל כל שאינו אלא לשחוק אף בבעלי מלאכה אסור והוא שאמרו דגירדאי אסור ולא עוד אלא שאותם זמירות שבבית המשתאות הם גרמת הפסד וסיבת הוצאה יתירה דרך סיפור העידו על רב הונא שגזר על בני דורו שלא לומר בבית המשתאות וכנס זול ביניהם עד שבאו עופות ותבואות לשער מזולזל ביותר ואעפ"כ לא היו רוצים לקנותם ורב חסדא זלזל בכך וחזרו לזמירותיהם ונתיקרו הכל עד שכמעט לא היו מוצאים למכור

68) הושע ט: א

אל-תשׁמח יִשְׂרָאֵל אֶל-גִּיל כְּעַמִּים כִּי זָנִיתָ מֵעַל אֶלְקִיךָ אֶהְבֶּתָּ אֶתְנָן עַל כָּל-גְּרָנוֹת דָּגָן :

69) סוטה מח.

אמר רב הונא : זמרא דנגדי ודבקרי שרי, דגרדאי אסיר. רב הונא בטיל זמרא,

70) פירוש רש"י על סוטה מח.

זמרי דנגדי - מושכי ספינות בחבל שרי שאינו אלא לזרזם במלאכתם.

ודבקרי - שמזמרין בשעה שחורשין ואינו אלא לכוין את השוורים לתלמיהם שהולכין לקול השיר דערב עליהם.

דגרדאי - אינו אלא לשחוק.

בטל זמרא - גזר על דורו שלא יזמרו בביתם ובבית משתאות.

71) טור, אורח חיים תקס

משחרב הבית תקנו שבכל דבר שמחה שיהיה בה זכר לחורבן הבית... ואסרו כל מיני שיר בין בכלי בין בפה ופירש"י כגון לשורר בבית המשתה והתוס' מפרשים דאפי' בלא משתה נמי ודוקא למי שרגיל בכך כההיא דאיתא בירוש' ריש גלותא הוה קאים ודמיך בזמרא פירוש בשכבו ובקומו היו מזמרין לפניו ומלשון הרמב"ם ז"ל משמע דבכלי אסור לשמוע בכל ענין ובפה דוקא על היין אבל הוא ביאר בתשובת שאלה דאפי' בפה אסור אף בלא משתה ואין חילוק בין לשון עברי ולשון ערבי כ"ש אם הן דברי ניבול שאסור לשומעו אף בלא מליצה וניגון וה"מ שירת אהבים כגון לשבח יפה ביופיו וכיוצא בו אבל מותר לומר שירות ותשבחות על היין בבית המשתה ואסור לאדם שימלא שחוק פיו בזמן הזה שנאמר אז ימלא שחוק יינו :

72) רמב"ם, הלכות תענית ה: יד

וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר אסור לשמוח בהן ואסור לשמען מפני החורבן, ואפילו שירה בפה על היין אסורה שנאמר ישעיהו כ"ד בשיר לא ישתו יין, וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תושבחות או שיר של הודאות לאל וכיוצא בהן על היין.

73) שולחן ערוך, אורח חיים תקס: ג

וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם : הגה וי"א דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה (טור) : ואסור לשומעם מפני החורבן ואפי' שיר בפה על היין אסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקב"ה על היין : הגה וכן לצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל שרי (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני) :

הגה וי"א דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה (טור) :

הגה וכן לצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל שרי (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני) :

74) ערוך השולחן, אורח חיים תקס: ז

וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם ואסור לשומען מפני החורבן שנאמר אל תשמח ישראל אל גיל כעמים וי"א דוקא מי שרגיל בזה אסור כמו השרים שעומדים ושוכבים בכלי שיר וכן בבית המשתה אסור אם אינה שמחה של מצוה ואפילו מי שאינו רגיל בזה אסור אבל לצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל מותר וגם שם אין לשמוח ביותר ובסעודת הסיום מותר ומצוה לשמוח בשמחת התורה וכתב רבינו הב"י בסעיף ג' דכבר נהגו כל

ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדיו של הקב"ה על היין עכ"ל כלומר דבכה"ג אפילו בסעודת רשות מותר

75) חיי אדם קלז: ג ומשנה ברורה תקס: יג

וכן גזרו שלא לשמוע שום כלי שיר, ואפילו שיר בפה וכל מיני שמחה, אסור ואסור למלאות פיו שחוק בעולם הזה והמזמורין בשעת מלאכתו, אסור ואם ידוע שלא ישמעו, מוטב שיהיו כו' אבל לשמחת חתן וכלה, הכל שרי:
ואפילו שיר בפה על היין אסור. וב"ח פסק דאפילו בלא יין ג"כ אסור דאמרין בגמרא דוקא זמרא של מושכי הספינות או מושכי הבקרים שרי שאינו אלא לזרזם במלאכתם אבל דגרדאי אסור שהוא לשחוק בעלמא וע"כ נשים המזמרות בפה בעת מלאכתן יש למחות להן ואם אינן שומעות מוטב שיהיו שוגגין ...

76) שו"ת אגרות משה, אורח חיים א: קסו

היוצא מזה דבפומא אין לאסור שלא בבית משתה ולמי שאינו רגיל משום דכמעט כל הראשונים מתירין רק הרמב"ם בתשובתו נגד עצמו בהלכותיו. ... אבל ודאי מהראוי לבעל נפש להחמיר כהרמב"ם בתשובתו והב"ח פסק כותיה אף שראיתו אינה כלום מ"מ ראוי להחמיר... ואם הוא לדבר מצוה משמע מתוס' ומרמ"א שמותר אף שאינו לשמחת חתן וכלה דהא נקטו כגון בבית חתן וכלה הכל שרי משמע דחתן וכלה שנקטו הוא רק לציור וה"ה לכל דבר מצוה. אבל הבענקעטס שעושיין לצורך צדקה מסופקני אם הוא בכלל היתר דבר מצוה מאחר שהסעודה והשמחה אינה מצוה בעצם רק שהוא לאסוף עי"ז הרבה אנשים שיתנדבו אבל אפשר יש להחשיב שהוא לדבר מצוה כיון שהוא לכבוד מקיימי מצות צדקה ולכן טוב להחמיר אם אפשר ואין למחות באלו המקילין. ועי"י הרד"א /הרד"ו/ אם נשמע זמרא דפומא מותר ואם בכלי זמר אסור. ובימי ספירה יש לאסור בזמרא דמנא אף להמתירין..

77) שו"ת חלקת יעקב, חלק א: סב (חלק ב)

מי יתן והי' אשר יתכשר דרא להיזהר מבלתי שמוע זמרת הרדיו, אבל לדאבונינו העולם אינם נוהרים כלל בזה ורק חסידים ואנשי מעשה, וראיתי בני עלי' והם מועטים, וצריכין למשכונני אנפשי' להתיר וללמד זכות, ... וזמרת הרדיו עכ"פ יש לסמוך על שיטת רש"י ותוס' בגיטין דרק בבית המשתה על יין או שרגיל בכך כלשון הרמ"א כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר, וכלשון התוס' גיטין ז' א' ד"ה זמרא, "שמתענג ביותר" ובהגהות מרדכי ריש גיטין דדוקא במשתה בלא אכילה הוא דאסור שכן דרך עכו"ם אבל במשתה של אכילה מותר, ומובא גם במשנ"ב להלכה, ומה שהביא משו"ע נ"ג משירי נכרים דאסור אינו ענין לכאן, דהא מבואר שם במג"א ס"ק ל"א דזה דוקא בניגון שמנגנים כן לע"ז, ובבאה"ט שם בשם ב"ח בתשובה ניגון שמויחד בבית עי"ז וזה נוגע לאבק ואביזרהו דעי"ז, אבל ברדיו ידוע שאינו זמרת עי"ז רק זמר סתם ויש רק חשש אבלות דאחר החורבן ועל זה אנו סומכין על שיטות הנ"ל להתיר, ואם לפעמים נשמע קול אשה או שירי חשק ועגבות ודאי היא דאסור וצריכין להיזהר. ויש עוד סברא גדולה להתיר כיון דבשעת הגזירה לאסור הזמרא מטעם אבלות לא היה עדיין הרדיו לא חל הגזירה על הרדיו ... לא נגזור ונחדש גזירה חדשה ונשאיר בהיתרו, ואין זה דומה למין כלי זמר שיתחדש אע"פ שלא הי' בשעת הגזירה דודאי אסור משום דהגזירה היתה כל מיני כלי זמר, והסברא נותנת דאף כ"ז שיתחדשו בכלל, אבל הרדיו שאין רואים כלל המנגן ובא ממרחק רב עפ"י חדשות הטבע מיקרי פנים חדשות ואינו בכלל הגזירה, ואף שהיא רק סברא בעלמא ומי שירצה יכול לדחותה מ"מ סניף יש.

78) שו"ת צניץ אליעזר, חלק טו: לג (חלק ג)

ומה שמוסיף כבו' לשאול, דאם נאמר שדין טייפרקורד כזמר בכלי, האם הוא ממש כדין זמר בכלי שיר כמו כינור והדומה או דרגה בין זה לשיר בפה, ונפק"מ להנוהגים איסור בכלי זמר בירושלים בחתונות כידוע, דאם הוא ממש ככלי זמר אזי אסור, ואם הוא פחות מזה אזי יהיה מותר, ע"כ. הנה כבר חויתי דעתי לעיל שזה תלוי מאין מקור השירים והניגונים שהוקלטו בטייפ, אם משירה וזימרה בפה מותר, ואם זה נובע ממה שהקליטו מכלי - שיר אזי דינו כהשמעה מכלי - זמר. אמנם ראיתי בספר שלמת חיים ח"ד ס"י כ"א אות ג' שמחבר הספר שאל את הגר"ח זאננפעלד ז"ל אם מנהג ירושלים חל גם על כלי הגראמיפון, /דפטיפון/ והשיב בקצרה ובוזה"ל: ודאי גם זה בכלל, אבל השאלה שם נחלקה לשנים הן על שירה בפה שקלטה והן על מה שקלטה ניגונים של כלי שירה כדיעו"ש, ולא ברור איפוא אם מה שענה דגם זה בכלל המכוון על כל גוונא, או דילמא רק כשמשמיעה ניגונים שקלטה מכלי שיר, וגם אם נאמר שגם הכלי - גראמפאן בכלל יש עדיין לומר שחלות התקנה לא חלה גם על הטייפ, מכיון שזה לא היה עדיין בזמנם של הגאונים מקאליש ומבריסק ז"ל שתוקנה אז (כפי שזכר בספר שמלת /שלמת/ חיים ח"א ס"י ע"ז), ואין להוסיף על הגזירה, ובדומה לזה ראיתי שכותב לומר בספר שו"ת חלקת יעקב ח"א ס"י ס"ב על כלי הרדיו בנוגע לאיסור זימרה בכלי שלא במקום מצוה עי"ש, ושם היתה הגזירה בזמן חז"ל, ומכש"כ יש להתיר השמעת ההקלטות מנגינות בע"פ [ואפילו בפטיפון] בחתונות, שאין כל הוכחה ואסמכתא ברורה שגם על זה התקינו בירושלים גאוני הדור שבדור הקודם [והטייפ עוד לא היה], ואשר בכלל רובא דעלמא נוהגים בזה היתר.

79) עשה לך רב, חלק ג: ד

...איני רואה שום איסור בשמיעת תקליטי מוסיקה לכל סוגיה קלאסית או מודרנית וכן שירים שהם סתם גיבובי מלים בעלמא וכל המטרה היא המוסיקה אך אם תכנו אינו טוב אף שהוא בשפה זרה כיון שאפילו יחידים מבינים ודאי שאסור...

80) שו"ת הליכות שלמה, הלכות ספרית העומר יד, וס"ק כב

איש להמנע בימים אלה (ספירת העומר) מכל שירה המעוררת לריקוד ומחול, אבל שירה המרוממת את האדם אך אינו מביאתו לריקוד וממחול, מותרת.

(כב) וכן שמיעת פרקי חזנות ונגינות "קלאסיות": וכדומה, יש להתיר.

All this information is culled from the Journal of Halacha and Contemporary Society, vol. 14, (81 pages 22-24, footnote 13